

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Коробейніков Л.С., Король Д.М., Коробейнікова Ю.Л., Рамусь М.О.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Удосконалення якості підготовки лікарів у вищих навчальних закладах ґрунтується на основних категоріях дидактики (методи навчання, форми організації навчального процесу, викладання).

Ключові слова: дидактика, категорія, навчання, викладання.

Питання про суть, утворення і пізнавальну цінність дидактичних категорій посідає чільне місце в науці та певною мірою свідчить про теоретичний рівень її розвитку. Аналіз досліджень цієї проблеми свідчить, що в останні десятиріччя питання сучасної дидактики ставали предметом наукових пошуків вітчизняних науковців [1; 2; 3; 4].

Як відомо, навчальний процес є двобічним процесом взаємозумовленої діяльності викладача і студента - викладання і навчання. Викладання - це повідомлення тим, хто навчається, обсягу знань, визначеного метою навчання, інструктаж про способи і прийоми роботи, керування процесом навчання та перевірка якості засвоєння знань, умінь і навичок.

Навчання - це планомірна і систематична робота викладача зі студентом, заснована на здійсненні та закріпленні змін у їхніх знаннях, установках, поведінці та в структурі особистості, що відбуваються під впливом навчання. Навчання є цілеспрямованою діяльністю і включає в себе намір викладача стимулювати навчання як суб'єктивну діяльність тих, хто навчається. На цій основі деякі дидактики визначають викладання як керівництво процесом навчання, проте це визначення не є повним, оскільки воно відкидає інші характеристики. Однією з таких важливих характеристик є обмін інформацією між викладачем, іншими джерелами і тими, хто навчається. Цей обмін дає змогу студенту засвоювати знання безпосередньо або в ході розв'язання проблеми. Здобуваючи знання про навколишню дійсність і про себе, студент формує здатність приймати рішення, що регулюють його ставлення до цієї дійсності. Одночасно він пізнає моральні, соціальні й естетичні цінності та, переживаючи їх у різних дидактичних ситуаціях, формує своє ставлення до них і створює систему цінностей. Важливим чинником змін особи того, хто навчається, є також його практична діяльність, пов'язана зі здобуттям знань і впливом на дійсність.

Засвоєння навчального матеріалу - складний пізнавальний процес, спрямований на міцне оволодіння знаннями, вміннями і навичками. У ньому задіяна низка психічних процесів, які здійснюються в певній послідовності, - увага, сприйняття, пам'ять і мислення, мовлення й уява.

Фактори, що впливають на засвоєння знань і залежать від того, хто навчається, такі: тип вищої нервової діяльності, швидкість мислення, вміння переходити від абстрактного до конкретного і навпаки, рівень розвитку зору та слуху, якість сприймання, вид пам'яті, характеристика уваги, мотиви навчальної діяльності, активність навчання, працездатність, рівень початкової підготовки, цілеспрямованість навчання, вік, «інертність» мислення.

Чинниками, які впливають на засвоєння знань і залежать від викладача, вважають вибір дидактичних принципів, рівень навчання, методику занять, керування навчанням, концентрацію важливого навчального матеріалу, його складність, відведений для навчання час, кваліфікацію й особистість викладача, характер, ефективність і точність критеріїв оцінки результату навчання.

Знання будуть повноцінними, якщо вони відповідатимуть такій структурі:

- знання і розуміння фактів, термінів, принципів, законів і закономірностей;
- уміння порівнювати, аналізувати, давати оцінку фактам, робити висновки;
- уміння застосовувати знання для вирішення типових завдань;
- уміння вирішувати складні творчі завдання, тобто застосовувати знання в нових умовах;
- уміння володіти професійними прийомами і навичками.

Уміння виявляються в способах готовності студента здійснювати навчальну діяльність і в його здатності виконувати ту чи іншу діяльність на основі використання власного досвіду. Уміння формуються вправами в мінливих умовах, у цілому не автоматизуються і завжди усвідомлюються.

Практичні навички з кожної дисципліни визначають підготовленість до тих чи інших дій за умови наявності високого рівня оволодіння теоретичним матеріалом і свідомого самоконтролю. Навички формуються багаторазовими вправами в однакових умовах діяльності.

Навчання базується на трьох видах діяльності: репродуктивна, реконструктивна і продуктивна. Репродуктивна діяльність - це повторення раніше засвоєної інформації; реконструктивна діяльність - вирішення певних завдань, задач на основі отриманої інформації; продуктивна діяльність - це здатність на основі раніше вивченої інформації та сформованої системи знань вирішувати завдання в нових, нетипових умовах, застосовуючи ці знання в ситуації, яка раніше не входила в навчальний процес.

Рівні засвоєння.

На I рівні засвоєння студенти здобувають знання, за допомогою яких вони здатні пізнавати те чи інше явище серед подібних до нього (діяльність пізнання). Основна особливість цього рівня знань полягає в тому, що для своєї реалізації вони потребують опори на конкретне явище, інформація про яке їм була надана в процесі навчання.

II рівню засвоєння відповідають такі знання, за допомогою яких студент може самостійно відтворювати в пам'яті інформацію про об'єкти, що вивчаються, явища, дії з ними (діяльність на відтворення). На цьому рівні йому не потрібне пред'явлення даного об'єкта чи явища. Він відтворює засвоєний матеріал без опори на це явище, не маючи його перед собою, а уявляючи його. Володіючи навчальною інформацією на II рівні, студент набуває здатності вирішувати певне коло питань, демонструючи розуміння проблеми, що поставлена перед ним.

На III рівні засвоєння студент набуває здатності вирішувати типові завдання в новій, нетиповій ситуації, використовуючи для цього засвоєні ним у процесі навчання способи їх вирішення. III рівень передбачає орієнтацію в тому, який із готових, відомих методів вирішення слід застосувати в тій чи іншій типовій ситуації (діяльність на рі-

вні вмінь).

На IV рівні засвоєння студент здатний творчо використовувати отримані знання, вміння та навички. Виявляючи активне володіння матеріалом, він може приймати рішення в нових, не типових для нього ситуаціях, самостійно пропонувати оригінальні способи і підходи до їх вирішення (діяльність на рівні трансформації або творчості).

Отже, сучасна дидактика, спираючись на гуманістичні концепції, має відкривати нові явища в навчальному процесі й опрацьовувати такі проблеми в руслі дидактичних концепцій:

- визначати мету й обґрунтовувати зміст навчання;
- досліджувати сутність, закономірності та принципи навчання, а також шляхи підвищення його розвивального і виховного впливів на студентів як суб'єктів навчання;
- обґрунтовувати дидактичні основи забезпечення суб'єктності студентів у навчальному процесі;
- вивчати закономірності навчально-пізнавальної діяльності студентів, формування її методики, шляхи активізації в процесі навчання і самонавчання;
- обґрунтовувати систему діалогічних методів навчання і методику ефективного їх застосування в навчальному процесі;
- визначати й удосконалювати організаційні форми навчальної роботи;
- обґрунтовувати ефективні та об'єктивні критерії оцінки результативності як усього дидактичного процесу, так і викладацької діяльності суб'єктів викладання і навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання;
- переосмислювати оціночно-результативний компонент навчального процесу і наповнювати його особистісним виміром.

Список використаної літератури

1. Курлянд З. Н. Педагогіка: навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – [2-ге вид., доповн.]. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 304 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – [3-тє вид., перероб. і допов.]. – Тернопіль : Навч. кн.: Богдан, 2008. – 232 с.
3. Чайка В. М. Основи дидактики: навчальний посібник / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.
4. Ягупов В. В. Педагогіка: навчальний посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Коробка К.В., Колінько Л.М.

Медичний коледж ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

У статті висвітлюються питання медсестринської медичної допомоги на первинному рівні в умовах реформування системи охорони здоров'я і пріоритетні аспекти підготовки кваліфікованих молодших медичних спеціалістів на засадах загальної практики – сімейної медицини.

Ключові слова: реформування, первинна медична допомога, медсестринська допомога, первинна профілактика.

В умовах реформування системи охорони здоров'я в Україні вдосконалення системи медичної допомоги відбувається шляхом наближення її до кожної сім'ї, а надання медичної допомоги населенню базується на засадах загальної практики – сімейної медицини. Світовий досвід, узагальнений ВООЗ, свідчить, що розвиток первинної допомоги на засадах сімейної медицини є найефективнішим засобом досягнення справедливого розподілу та раціонального використання коштів і підвищення результативності роботи всієї галузі охорони здоров'я. Натепер уже створені центри первинної медико-санітарної допомоги – лікувально-профілактичні заклади, які надають хворим усіх вікових груп населення кваліфіковану діагностичну, лікувально-реабілітаційну, швидку медичну допомогу як в умовах амбулаторно-поліклінічного закладу, так і вдома.

У зв'язку з цим гостро постають питання підготовки кваліфікованих медичних спеціалістів загальної практики – сімейної медицини, зростає значимість сестринської справи як складової частини системи охорони здоров'я. Оскільки сестринська справа охоплює фізичні, інтелектуальні та соціальні аспекти життя тією мірою, якою вони впливають на здоров'я, виникнення хвороби, непрацездатність і смерть, одним із пріоритетів реформування медичної галузі в Україні є діяльність медичної сестри, що поєднує заходи зі зміцнення здоров'я, профілактики захворювань, надання психосоціальної допомоги особам, які мають фізичні та (або) психічні хвороби, а також непрацездатним усіх вікових груп.

Кадровий потенціал системи охорони здоров'я будь-якої держави, в тому числі й України, на 70-75% складається з медсестринського персоналу, який необхідно використовувати ефективніше. ВООЗ зазначає, що медсестринський персонал може взяти на себе 25 -70% (залежно від профілю та спеціалізації) функцій, які сьогодні виконує лікар. Тому в системі охорони здоров'я країн Європи, США, Канади давно зрозуміли вагомість проблеми розвитку й удосконалення медсестринства. В усьому світі спеціальність медсестри виокремлена. І лікар, і медсестра працюють як партнери.

Наведене вище свідчить про зростання ролі медсестринських служб і медичної сестри як фахівця, яка першою контактує з пацієнтом, його родиною й оточенням, опікується ними в лікарні та вдома до кінця життя. У таких умовах зростає й актуальність професійної підготовки медичних сестер, що впливає із самого визначення поняття "медична сестра", запропонованого Міжнародною радою медичних сестер: "Медична сестра – це особа, яка пройшла підготовку за основною програмою медсестринського навчання, одержала достатню кваліфікацію і має право виконувати у своїй країні відповідальну роботу з медсестринського обслуговування, маючи на меті зміцнення здоров'я, запобігання хворобам та здійснення догляду за хворими".